

GLAS

Časopis za Politiku i Kulturu

GOD. VI.

SRPANJ 1962.

BR. 2

IZ SADRŽAJA:

NIKOLA BENČIĆ:	5 GODINA GLASA	1
STJEPAN ŠULEK:	KAKO SMO POČELI	3
r. AUGUSTIN BLAZOVIĆ:	GLAS I NAROD ILI PROBLEMI PUČKOGA STILA	5
STJEPAN ŠULEK:	KRIK ZAGREBAČKE GRUPE	7
VLADIMIR VUKOVIĆ:	BLEMI...NAŠI PROBLEMI...	14
VLADIMIR VUKOVIĆ:	VEČERNJA ŠETNJA	15
IVAN SUČIĆ:	ŠTEFINA NEMOĆ	17
a. b.:	NOE (MISTERIUM-)DRAMA U 4 ČINI. - Konac drame	22
PJESME:	AUGUSTIN BLAZOVIĆ - miroslav s. mađjer - HEIDI PATAKI - VLADIMIR VUKOVIĆ	

GLAS IZDAJE HRVATSKI AKADEMSKI KLUB
BEČ VIII., LANGEASSE 26

ODGOVORNI UREDNIK: IVAN SUČIĆ

GLAVNI UREDNIK: STJEPAN ŠULEK

UREDNIČKI ODBOR: NIKOLA BENČIĆ - P. Dr. AUGUSTIN BLAZOVIĆ -
VLADIMIR VUKOVIĆ - FRITZ SZEDENIK

HERAUSGEBER, EIGENTÜMER UND VERLEGER: KROATISCHER AKADEMI-
KERKLUB, WIEN VIII., LANGEASSE 26.
VERANTWORTL. REDAKTEUR: IVAN SUČIĆ

GLAS izlazi četiri puta godišnje.
Pretplata za četiri broja 20 s.
Inozemstvo 2 dolara.

P. b. b. ERSCHENUNGSORT: WIEN
VERLAGSPOSTAMT: WIEN 65

Wien, Juli 1962

5 GODINA GLASA

Procvat ćemo, braćo!
Ko nevino cvijeće.
Sunce nas grije i Istina,
Život veli i proljeće.

(S. Šulek: Hrvatskom akademskom klubu, Glas 1960/1.)

U životu jednog časopisa je život od 5 godina relativno kratak. Nasuprot, moramo priznati da 5-godišnje postojanje Glasa je ponosan jubilej za HAK. Ponosan zato, što je klub pobio sve pesimističke glasove, koji nisu vjerovali a možda ni danas ne vjeruju u istiniti kulturni cilj i zadaću našeg časopisa. Glas je dokazao da naši akademikari vjeruju u ideale i da su spremni žrtvovati slobodno vrijeme i materijalno mnogo za te ideale. Tko iz vana promatra naš rad ne može nikako vidjeti i znati kako velikim trudom i mnogim brigama se sastavi svaki broj posebno. Ali oštavimo to za sada. "Pisanje novina je jedna vrlo odgovorna i važna zadaća", piše M. Prikosović. (Glas 1959/4, str. 22). S tom recenicom je gosp. Prikosović izrazio svoj pažljivi i neumorni rad, kojim je on preko 5 godina uređivao Glas HAK-a. Prije 5 godina, s velikim oduševljenjem i pun snaga je gosp. Prikosović sakupio oko sebe jato mladih ljudi i postavio časopis velikim idealizmom ove sakupljene grupice nadajući se dobrom odzivu i oslanjajući se na dobru volju starije generacije. Pravi cilj časopisa je jasno izrazio gosp. Prikosović 1959. god., kada se već jasno iskristalizirao u nama svima suradnicima put, koji se čini za nas prihvatljiv. On ovako piše: "Naša najveća zadaća, naš cilj, pa ako hoćete da to nazovem programom, jeste, da polako unosimo hrvatski književni jezik u naš hrvatsko-gradisćanski prostor. Zadaće naše nove generacije moraju se sastojati bas u tome, da mi evolucionim putem prihvatimo hrvatski književni jezik i da ga prilagodimo u našoj nacionalnoj manjini, kao književni jezik svih danas živućih Hrvata". (Ciljevi našega pokreta, Glas 1959/3, str. 2). Ovo je širokogrudni i veliki cilj, najvisi, kojeg si Glas predstaviti mogao. Ovaj cilj, iskreno rečeno, nije postigao. Nije postigao Glas uspjeha, jer ne odvisi uspjeh samo od nas mladih, koji smo se prihvatili rada, već i od čitalaca, koji bi morali postati naši suradnici. Mnogo puta smo bili ignorirani, kada su nas naši čitaoci samilosno gledali, gledali su kako gori ovaj mali grm ne misleći na to, da bi jednom i izgorjeti mogao. Mi smo tražili podupirajuću ruku naše inteligencije. Mi smo pružali ruke na sve strane, a malo, samo malo njih je uhvatilo ovu ispruženu ruku. Pokušali smo "da pred svim na učne ljude i djake zainteresiramo za hrvatska i općenita kulturna pitanja sadašnjosti" (P. A. Blazović; Prolog i preporuka, Glas 1957/1, str. 1).

Danas nakon 5 godina čini mi se, da smo samo djelomično postigli ovaj cilj. Djelomično smo ga postigli samo zato, što su nas u neuspješnim časovima ostavili i oni suradnici iz starije generacije od kojih smo dobivali jedine upute u našem neiskustvu. Desavalo se mnogo puta, kada smo zalazili u "čorsokak" da nas niko nije ispeljač iz njega. Malo čitalaca nas je razumilo, a većina nas je gledala kao tuđu djecu. Zato smo se mnogo puta osjećali zaostavljenima i zabacenima. Kada smo dostigli na mrtvu točku,

onda smo najčešće dobili još po glavama, da bismo bolje osjetili ruku "pravde". Pohvaljivo je samo to, što su mladi izdržali i u ovim teškim časovima dokazavši time svoju čvrstu vjeru u posao, koji su činili. Mi smo tražili samo malo razumijevanja i potpore. Danas bismo se isto veselili, kada bi se ispunila želja glavnog urednika gosp. Prikosovića, jer sa njegovom bi se ispunila i naša želja: "... kada bi se izgradila jedna cesta, kojom bi mi svi skupa, mladi i stari, - najkracim putem, zajedničkim snagama, koraćali do konačnog cilja". (Dar i zadaća, Glas 1959/4, str. 3).

Pokrenuo se Glas velikim idealizmom, jer se osjećala potreba za jednim takvim časopisom. P. Blazović kaže najljepše o njemu: "Mlada sitva se zeleni i more napuniti sva hrvatska srca ufanjem". (Prolog i preporuka, Glas 1957/1, str. 2). Namjeren je ovaj časopis našim učnim ljudima: "... kim je najveć kao njihov vlasći Glas poklonjen". Ali isto tako je poklonjen i našem narodu, jer je najbolja podrška nama naš narod, koji je: "... izvor naše literature". (P. Blazović: Iz naroda, o narodu, za narod, Glas 1959/3, str. 8).

Glas se preko 5 godina uz uspjeh i neuspjeh trudio: "... probuditi maloga hrvatskoga čovika iz pasivnosti i staviti ga sposobnim da misli i djeluje u duhu svoje nacionalnosti". (M. Prikosović, Glas 1957/3, str. 27). Ako je samo nešto postigao u tome, onda je ispunio svoju zadaću. Glas je postao rodnom zemljom mladih ljudi, novih misli. To je glas nove generacije, koja nosi u sebi ideal narodnosti. Glas je pokušio raditi širokogrudno u svoje male mogućnosti. I. Sucić opisuje ovu širokogrudnost ovako: "... snaga ima u nasoj sredini, ali se ne smije raditi u uskom i malom stilu, već se moramo mi Hrvati koji živimo u Gradišću razvijati književno i kulturno u pravcu širem i snažnijem. Jer samo to može biti naš ispravni put". (Uloga literature u nasoj nacionalnoj manjici, Glas 1957/4, str. 22). Kada naš narod razbije uske ograde, tada će shvatiti cilj, koji si Glas postavio za svoj zadatak. Kada se srca mladjih i starih približe jedno drugome, tada ćemo pravo shvatiti jedan drugoga i bez poteškoća postići naše ideale.

Glas je u ovih 5 godina objelodanio citav niz kulturnih i gospodarstvenih članaka, Brojčano 177 članaka i rasprava i 82 novele i pjesme. Posebnu pažnju moramo posvetiti rječniku, kojeg je sastavljao I. Horvat, naš poznati pisac, i koji je nažalost nedovršen, jer je prekinut kod slova P - pružiti.

Osobito dragocjeno je, što je Glas objelodanio drame P. Blazovića. Žao nam je samo za one suradnike, koji se samo jedan ili dva puta javili u časopisu.

Moramo priznati, da je u ovih 5 godina bilo mnogo grešaka, ali te su greške posljedica našeg neiskustva. Molimo sve naše čitaoce, da nam oprostite i da se priključe u naše redove kao suradnici i pomagači. Ovih 5 godina je dokazalo našu nepokolebljivu volju a u budućnosti bismo mogli postići potporom našeg naroda još ljepše uspjehe. Mi nikada ne smijemo zaboraviti, da leži naša snaga u našoj slozi.

A gosp. M. Prikosoviću, koji je 5 godina neumorno uređivao Glas i ove godine položio čast uredništva, najsrdačnija hvala u ime HAK-a i našeg naroda. On je bezbroj noći posvetio Glasu i stalno nosio sve brige oko njega. Glas je njegovo "dijete". On ga postavio na noge i slao zajedničkim radom male zajednice u naš narod. Kada bi imalo Gradišće još nekoliko takovih ljudi, koji su spremni na svaku žrtvu za narod, ne bi se trebalo bojati budućnosti.

Ujedno hvala i svim suradnicima a isto i molba; sakupite se oko Glasa i održimo ga na visini! Danas već možemo kazati da je Glas jedan snažan doprinos kulturnom životu Hrvata u Gradišću.

12. juna 1962.

NIKOLA BENČIĆ

KAKO SMO POČELI

Jednog jesenskog dana 1956. god., bila je to ona tužna jesen mađjarske revolucije, dodje Martin Prikosović, nakon odulje pauze, opet k meni u Hasnerstr. 62. Nakon nekih razgovora o hrvatstvu i mađjarskoj revoluciji, Martin iznenada veli: "S., mi te trebamo. Mi kanimo izdavati jedan časopis. To je naša stara želja i nadamo se, da ćemo ju sada ostvariti, kad si ti tu". Tako je započela suradnja. Osim dragog prijatelja Martina Prikosovića, za ostvarenje ove ideje mnogo su se zalagali i P. Augustin Blazović i gosp. Endre Berlaković. Također je jedan profesor iz Zagreba odigrao veliku ulogu svojim hrabrenjem i poticanjem. Njegovo ime ne mogu nazalost za sada spomenuti.

Prvi broj pripremili smo u proljeću 1957. Porodjajni bolovi bili su naročito teški. Klub nije imao na pr. ni novaca. Svega par stotina šilinga. Mislim, da su novčano pomogli P. Augustin Blazović, Martin Prikosović i Endre Berlaković. Jedan katolički žurnalista, Endrov i Martinov prijatelj, toplo nas preporučio jednom katoličkom zavodu, koji nam i danas štampa Glas.

Gorcine, razočaranja i indiferentnost doživjeli smo već kod prvog broja. Dogovorili smo se, da ćemo kod neke kolegice Glas sloziti i urediti završne poslove. Ali ona nas je lijepo iznevjerila i nije nas dočekala kod kuće, kako smo se dogovorili. Martin i ja nosili smo u koferima vrućim bečkim ulicama sav taj materijal i bili smo tužni i jadni. Govorili smo jedan drugome, da smo sigurno neki od "zadnjih Hrvata", koji bi htjeli osnovati jedno kulturno-političko zariste.

Materijal smo zatim odnijeli u Martinov stan. Kad je prvi komad bio gotov, Martin oduševljeno, entuzijastično reče: "Ovo je naš Glas". I veselili smo se. Naročito nas je veselilo, da je sve to bilo ljepše nego što smo mogli vjerovati na početku.

U toku kasnijih godina doživjeli smo mnogo malih radosti. Svaki broj nas je posebno veselio. P. Augustin Blazović bio je uz nas kao dobar prijatelj i savjetnik, koji se i sam upustio u borbu za hrvatski narod. Mnogo puta smo bili i zalosni. Kad smo vidjeli da se naše iskrene namjere i želje ipak nekako sumnjivo gledaju, nije nikoga mnogo veselilo. Skromne financijske mogućnosti nisu dozvoljavale, da Glas u svakom pogledu dotjeramo i da ga stampamo u pravoj stampariji. Bez redovitih pretplata i mnogobrojnih darova, sigurno je, da ne bismo bili tako dugo izdržali.

Nakon porodjajnih bolova došli su u Beč na studije novi prijatelji, koji su nam pomogli - pisanjem članaka i praktičnim radom. Par clankopisaca u Glasu su se afirmirali kao mladi grad.-hrvatski pisci. A to je veliki kapital za hrvatsku nacionalnu manjinu. I budući, da je sve ovako ispalo kako je ispalo, mi se nadamo, da će oni biti u stanju, i dalje imati toliko idealizma u svojim srcima, da ovaj časopis dalje uredjivaju i da nastave, onaj put, koji je zacrtan i definiran u pojedinim programatskim člancima. Posao nije tako lagan...

Tko će u budućnosti pisati suvremenu povijest grad. Hrvata, taj možda posvetiti par riječi i HAK-u i njegovom Glasu. U HAK-u se puno toga radilo, a Glas je do sada ipak igrao neku ulogu. Možda mnogo veću ulogu nego smo mu voljni to priznati. Nije baš tako, da čitaoci nisu pratili ono što se u Glasu pisalo. Istina je to, da su mnogi to pisanje pratili s velikim interesom. Glas je predviđen za srednje obrazovanu i visoko obrazovanu inteligenciju, a njega rado čitaju i mnogi seljaci i radnici.

+

Čitaoci dobro znadu o čemu je Glas pisao i kakav je bio njegov. duh. Njegov duh je hrvatski, to ne znači da je soviniistički ili huškački. Glas je možda koji put bio "ekskluzivan", ali to je u procesu umiranja jednog stabla samo korisno i dobro. Duznost štampe je da reagira na sve pojave narodnog života i da zastupa određene ideje. "Nezavisna" štampa ne smije biti oportunistička i konformistička. Ona mora biti posrednik novih ideja i tumač nacionalnih težnja. Glas bi to mogao biti i u budućnosti.

Možda ću jednom, kad se vratim natrag u Zagreb, pisati mnogo opširnije o djelovanju kluba i Glasa, i opće o radu grad. Hrvata poslije rata. Bez brata Martina Prikosovića, u klubu ne bi bilo ni ovoga, što je bilo. Stoga će njemu, svome sinu i bratu, grad. Hrvati ostati duboko zahvalni. Ali ne samo oni...

STJEPAN ŠULEK

PRVI BROJ VJESNIKA

Nedavno je u Beču izašao prvi broj VJESNIKA, informativnog lista Hrvatskoga Gradišćanskoga Kulturnoga Društva u Beču. - Vjesnik ima 4 stranice. Na prvoj stranici čitamo uvodnu riječ od Martina Prikosovića, predsjednika HGKD u Beču. On piše i ovo: "Ov list Vam šalje Hrvatsko Gradišćansko Kulturno Društvo u Beču, o kom ste već sigurno ča čuli ili čitali u novina. Ali Vi to društvo sigurno poznate samo površno i neznate točno, ča se u njem sve djela. I od Vas će, dragi Hrvati, većina reći, kako su to rekly naši zeljezniciari u Hrvatski Novina, "... da mi znamo da to društvo postoji, ali da se tamo samo tanca i da je tamo već Nijac nego Hrvatov". Ali da ne bi više imali toga cemernoga, misljenja o društvu, se je HGKD u Beču odlucilo, da Vam periodično, od časa do časa, šalje ov informativni list, komu smo mi dali ime V J E S N I K, da Vas on takorekuć informira o našem djelu u društvu, o našem programu, da Vas poziva na naše predstave, priredbe, da Vas poziva na djelo u društvo i da bude ov informativni list stalna veza izmedju Vas i nas".

Ostali prilozii su od Ivana Karala (Predstava igrokaza), R.S-a. (osvrt na predavanje P. dra A. Blazovića), P. Dr. A. Blazovića (Iz duhovnoga pastirstva gradišćanskih Hrvatov u Beču), zatim dvije crtice od mladoga pisca Vladimira Vukovića (Jedna ura i Tetac Ivo i stigličii). Zanimljiva pjesma Hrvatskomu narodu je takodjer od V. Vukovića. - Urednik je naš neumorni kulturni radnik Robert Sucić.

HRVATSKOMU NARODU

narode!
brani svoje
i bit ćeš
ugledan
brani svoje
i bit ćeš
priznat

brani svoje
bori se za prava svoja
i bit ćeš
narod
u očima drugih

VLADIMIR VUKOVIĆ

Iz V J E S N I K A HGKD-a

Inicijatorima i radnicima ovoga informativnog lista možemo samo toplo čestitati i zazeljeti im, da se njihovi planovi glede budućnosti ostvare.

GLAS I NAROD
ILI
PROBLEMI PUČKOGA STILA

Konačna svrha svakog književnog djela jest komunikacija, saopćivanje. Pisac želi doći u dodir sa što većim brojem čitalaca. On hoće siriti svoje misli i ideje u narod i u čitav svijet.

Mogućnosti ovog saopćivanja jesu kod nas veoma skromne. One su već malim brojem naših gradišćanskih Hrvata ograničene. Ove mogućnosti još dalje stisnu ciljeve Glasa, koji već po samoj ideji od početka nije bio općenit, nego više specijalan imajući pred očima najprije našu inteligenciju. Ipak je Glas nastojao od početka ne samo kroz učne ljude nego i neposredno uplivisati barem onaj sloj naroda, koji je budniji i bodriji, koji se zanima opsi- rni- je za naše narodne i kulturne probleme, kao i za sve probleme svjetske kulture. Sigurno ima naš narod i izvan naše inteligencije takvih razboritih muzeva, takvih obitelji, koje sve zanima, što izlazi na našem jeziku. Ali Glas do mnogih nije mogao do sada prodrijeti.

Krivica leži dijelom u manjkavoj organizaciji seoskih povjere- nika. Gdje se je koji djak ili učitelj ili svećenik pobrinuo tek malo za sirenje Glasa, dobio je naš list odmah cijelu poredicu no- vih čitaoca.

Ali krivica leži i u samom Glasu, da on nema dosta upliva u narod, jer ne piše dosta za narod. Sigurno ima Glas jednu speci- jalnu zadaću. On mora biti napredan u jeziku, on mora obradivati teme, koje su teže i koje zahtijevaju kod čitaoca više napora. Glas mora našu književnost konfrontirati s modernim pisateljima i umjetnicima. Sve to veoma ograničuje upliv Glasa u narod.

Ipak nije samo materijalno-financijska, nego i idejna potreba, da bi se sirió Glas i u narod. Zato bi morali pisci Glasa bolje u obzir uzeti načela pučkoga stila.

U ČEMU SE SASTOJI PUČKI STIL? Što je uopće stil? Ne možemo se u jednom kratkom članku iscrpno baviti ovim pitanjem. Recimo kratko: stil je način umjetničkog stvaranja. Svaki stil mora biti jedinstven, to jest, da se isti predmet obradjuje na jedan te isti način, dakle da se ne skace iz jednoga načina na drugi, kako se kod jednoga čilima ne smije skakati iz jedne vrste u drugu. Svaki stil mora biti skladan. To znači, da moraju biti pojedini dijelovi u prirodnom razmjeru, u pravoj slozi jedan prema drugome i svaki prema cjelini. Ove temeljne vlastitosti mora imati i pučki stil. Ali on se mora naročito isticati nekim svojstvima, koje se općenito traže kod svakog umjetničkog stvaranja, ali kod pučkoga stila neophodno potrebne.

Ali prije nego li se upustimo u crtanje ovih vlastitosti, mo- ramo naglasiti, da se pučki stil upotrebljava ne samo kod tipično pučkih predmeta (dakle na pr. u jednoj pripovijesti, koja uzima svoj sadržaj iz pučkog života). Uz ovaj tipični pučki stil ima i opći pučki stil, koji hoće i tuđe, nepoznate, teže predmete blizu donijeti narodu. Svojstva takvog stila moraju biti (naravno uz jedinstvenost i skladnost): j e d n o s t a v n o s t, j a s n o - c a i z o r n o s t.

JEDNOSTAVNOST. Za početnika je i jedan prilično jednostavan posao vrlo kompliciran. No čim bolje se upoznamo jednim predmetom, tim jednostavniji postane on. Čim zreliji je jedan umjetnik, tim sposobniji je za pravu jednostavnost, koja nikako ne smije značiti površnost. Pravu jednostavnost možemo postići tek onda, kad smo se

već mnogo bavili tim predmetom i točno znamo razlikovati u njemu, što je bitno i što je nebitno.

U formalno-konkretnom pogledu znači jednostavnost kod pisanja, da izbjegnemo komplicirane izraze, a prije svega, da gradimo rečenice pravilno i jednostavno. Upravo kod sintakse, dakle kod gradnje rečenica, činimo mi grad. Hrvati pod uplivom germanizma najgore pogreške. Nijemac voli duge rečenice. I u hrvatskom treba za ozivljavanje stila izmjenjivati kratke i duge rečenice, koje zovemo periode. Ali graditi dobru periodu je posebna umjetnost kojom ne vlada svaki.

ZORNOST. Svaki stil mora biti zoran ili kako Nijemac kaže "anschaulich". Pisati plastično, pisati slikovito, pogoditi pravi specijalni izraz, to je prva i glavna zadaća pisca. Ošobito važno je to kod puckoga stila. Diletantnog početnika najlakše možemo prepoznati u tome, da se on ne izrazi plastično i točno, nego mutno, površno.

Zorno piše onaj, koji izbjegava mutne, apstraktne izraze i uzima gdje samo može, ono što je slikovito i što se da poprasti. Umjesto općih (kao ptica, cvijeće i t.d.) upotrebljava poblize definirane pojmove.

Zorno zna pisati samo onaj, koji temeljito pozna jedan predmet, a može se u isto vrijeme poslužiti bogatstvom jezika. Zato i zornost traži od pisca mnogo truda i napora. Sasma krivo bi bilo misliti, da pucky stil zahtjeva manje napora. Upravo obratno.

Na ovom mjestu moramo se baviti i tim pitanjem, kakove riječi da uzmemo. K zornom pisanju trebamo mnogo riječi. S druge strane moramo pisati tako, da čitaoci razumiju. Ne smijemo dakle upotrebljavati previše tuđjih riječi. Ovdje mislimo u prvom redu na tuđjice, koje uopće nisu hrvatske. Ali pazljivo moramo uvadjeti i našem narodu nepoznate nove riječi iz književnog jezika. Sasma krivo misljenje je, kao da bi se kod nas morao književni jezik prije svega uvoditi na taj način, da nabacimo našem narodu cim više nepoznatih riječi. Prva bi bila gramatička pravilnost, a još važnije nadvladati tuđi duh u slaganju rečenica, u upotrebljavanju glagola i t.d. Kod znanstvenih i drugih članaka, koji su pisani u književnom jeziku, naći će čitalac uvijek novih i nepoznatih riječi. Ali ako su one dosta rijetke, a osim toga, gdje je to potrebno, malo razjašnjene, osvojiti će čitalac i novu riječ pravim veseljem, ako je dobroćudni za daljnu jezičnu naobrazbu spreman.

JASNOĆA. Jasnoća je treće jako važno svojstvo puckog stila. Ako hoću, da me ko razumije, moram logično misliti i svoje misli jasno i točno izraziti. To stoji opet puno napora. Danas se svašta napiše, što još nije dozrelo u glavi samoga pisca. Mi brzo živimo. Brzo bi htjeli i pisati. Posljedica je nejasnost, tako da konačno ni sami ne razumijemo, što smo htjeli izraziti. Kako nas može razumjeti jedan prost covjek. Mnoga rečenica odmah izda svoju golotu i suvisnost, kad se ona na osnovi logike malo kontrolira. Ne mislimo tu samo na višu naobrazbu u logici. Dosta je već to, ako tko brizno, konzekventno i temeljito jednu stvar premisli. "Prije speci, onda reci!" Ova poslovice dvostruko ili mnogostruko vrijedi za pisca. Jer govornik može svoje riječi u diskusiji razjasniti. Pisac mora od početka dati čitaocu mogućnost, da ga dobro razumije. Narocito važno je to kod poučnih i znanstvenih članaka.

To je malo teze postići kod književnih članaka i djela, naročito kod modernih pjesama i pripovijedaka. Umjetnost ne postoji od same logike, kao i sam covjek ne. Već kod jednostavnih narodnih priča možemo naći elemente, koji se nedaju uklopiti u okvir matematičke logike. U modernoj književnosti dodje mnogo puta do izražaja i ono

što nije potpuno svijesno. Ovako snovi, osjećaji, koji dolaze iz dubine duše. Odatle nadstvarnost (surrealizam). Moderan pisac ne bi htio razbiti jedan osjećaj, jedan doživljaj ili jednu misao (Einfall) suvišnim refleksijama. On ni vremena nema za to. (Futurizam).

Moderan pisac izbjegava, što je već konvencionalno i poznato. On traži neobično, bizarno. Ovaj kompleks vodi njega od jednostavnosti k veoma kompliciranom stilu.

Sve to su bez dvojbe putovi, koji ne vode k pučkom stilu. Do neke mjere je za čitaoca sve ono, što je novo, komplicirano. Ali mi ne smijemo načelno sve ono odbijati, što je novo. Vremenom bit će i nova lirika ili prozna umjetnost za umjetnika (u stvaranju) i za čitaoca (u čitanju i reproduciranju) jednostavnija.

Sličan je i problem jasnoće. Bez dvojbe mora doći kod modernih pjesama i pripovijedaka do izražaja i podsvijest i puno toga, što ne stoji neposredno pod zakonima proste logike. Ipak se mora nastojati, da se cim jasnije piše svaki poučni članak, a u književnim pokusajima, da se nađe pravi sredinski put.

Bez svakog ograničenja hoćemo naglasiti još jedanput ZORNOST. Čim zornije, plasticnije, slikovitije pisati, to je jedan od najvažnijih zakona za svaki stil.

Dr. AUGUSTIN BLAZOVIĆ

KRIK ZAGREBAČKE GRUPE

Treba dakle izreći, treba i sto puta ponoviti: snaga mladosti nije u pasivnom prisvajanju, nego u traženju.

DUŠKO CAR

Ovim člankom želim upozoriti našu dragu čitalačku publiku na postojanje i rad Grupe mladih hrvatskih pisaca, koji su se u književnosti afirmirali poslije rata i to u KRUGOVIMA, časopisu za književnost, umjetnost i kulturu, i potomku Krugova - KNJIŽEVNIKU, koji je bio najreprezentantniji hrvatski kulturni i književni časopis.

Radi boljeg pregleda, želim najprije navesti kratki historijat KRUGOVA I KNJIŽEVNIKA.

Časopis Krugovi bio je osnovan god. 1952., a izlazio je - s čestim prekidima - sve do god. 1958. 1959. god. počinje izlaziti Književnik kao potomak i nasljednik Krugova. Književnik je sveskom 29 stigao do smjelog i opasnog vrhunca. Stoga je "bezbolno" prestao izlaziti. No o tome kasnije.

Sudbina kulturnih časopisa i revija u današnjoj Hrvatskoj spada u područje ignoriranja intelektualnog rada, kako od strane vlasti tako i od inteligencije.

Od samog rata časopisi se malaze u neprekidnim krizama. Nije bilo dosta novaca. A često puta bile su i druge stvari po srijedi. O tome ne možemo ovdje pisati. No o tim krizama pisao je Književnik 29 vrlo opsišno i otvoreno. Literarna kuraza toga Časopisa nije zatajila. Književnik se tuži na loše izdavačke prilike i neprilike, na mnogobrojne nesporazume. Nijedan časopis nije mogao redovito izlaziti. Tako je HRVATSKO KOLO 1955., nakon 30 godina izlazenja, nećujno nestalo. Neprekidno su se sprovodile časopisne čistke, a Kru-

govi su, kao jedini književni časopis u Zagrebu, životarili od milosti i nemilosti raznih "meštra". Književnik 29 se tuži:

"... (jedino u Zagrebu dopuštaju naši književno-politikanski meštari-kunktatori da do takve redukcije dodje. Ta, zašto i nebi dopustili! Oni su uporni samo u jednom: savijanju na vjetru i zabijanju glave u pijesak)".

Književnik 29 nadalje se tuži, da nije uspio u prošlosti prodrijeti u publiku. Veli da je njegova fizionomija bila kompromiserska, a to ne valja, pa

"... tu je ključ mnogih stvari koje u našim časopisima ne zadovoljavaju ni takozvanu siru publiku, koja nije prigrlila nijedan časopis, a ni literaturu, stručnu, profesorsku i drugu kulturnu javnost". Jako porazno priznanje!

Da bi se to popravilo, "Časopis mora biti glasilo određenih ideja", "Časopis mora nužno gajiti ostru, budnu, beskompromisnu kritičku riječ" (Književnik 29).

Književnik 29 ima deklaratorski značaj. Zato u ovom članku taj broj toliko spominjamo. U tom svesku pisci mlade i srednje generacije kritički iznose svoje stavove prema književnosti i društvu. Ima tu mnogo iskrenosti, poštenja i literarne kuraže, ali i mnogo sveštarenja i intelektualnog i inteligentnog fraziranja. Devet "mladih" pisaca i kriticara deklariraju se u GRUPU. Do sada je ova GRUPA nastupila pod imenom GENERACIJA. Želim se s kratkim osvrtom osvrnuti na značenje književno-kulturnog rada Generacije, koja se afirmirala, kako smo kazali, u Krugovima i Književniku.

Već sada možemo kazati, da u povijesti poslijeratne hrvatske kulture i književnosti generacija mladih pisaca igra jednu od najvažnijih uloga. Sjetimo se onih godina poslije 1948. To je doba ideološkog i političkog rata između Sovjetskog Saveza i Jugoslavije. Dok se na političkoj areni pobija jedna te ista ideologija, u Zagrebu grupa mladih pisaca počinje se sve više ističati u borbi protiv socrealizma, protiv herojske literature, protiv "inženjera duša", protiv jednostranog veličanja određenog tipa čovjeka - proleterskog heroja. Ovi mladi pisci i radikalni polemicari došli su stoga u teške sukobe s predstavnicima stare generacije, s predstavnicima socrealističke generacije. A tu novu generaciju, te "malodušnike" i čistancirane skeptike vezivao je "jedino princip neregirane književnosti, slobodnog opredjeljenja, princip "neka cvatu svi cvjetovi" ili "borba mišljenja" (Književnik 29). To znači da su pojedinci u svojoj nutri ni zastupali različita gledišta na politiku i kulturu. Gornji principi su ipak bili zajednički svima.

Živo se sjećamo ostrih i bučnih polemika između Krugovaša i neprijatelja neregirane književnosti. Kasnije su mnogi od tih staraca, dojučerasnji neprijatelji Krugova i mladih, preko noći promijenili boju, iznenada su postali moderni i htjeli suradjevati u Krugovima. Naravno, i zbog pomanjkanja književnih revija. Mladi pisci trudili su se da žive u koegzistenciji sa starim i režimskim piscima. Koegzistencija se tako stvorila i s ovim piscima: Kalebom, Sinkom, Horvatom, V. Popovićem, N. Šimićem, Barkovićem, Gorjanom, Franicevićem, Matić-Hallom, Žimbrekom, Tadijanovićem, Krklecom, Šopom, Delorkom, Stj. Mihalićem i dr. Književnik 29 navodi ova imena i kaže: "Ima među spomenutima časni imena literarnih, i njima se izvinjavamo što ih spominjamo u ovom kontekstu".

Mi smo (kao srednjoškolci) bili na strani Krugova. Taj rat između starih i mladih pisaca mi smo proživjeli kao veliki doživljaj. Krugovi su često tumačili misli i osjećaje suvremene omladine. U Krugovima su suradjevali i neki, koji su kasnije, zbog svojih jasnih stavova, bili osudjeni na nekoliko godina robije. Krugovi su mnoge

srednjoškolce i studente poticali na samostalno razmišljanje i na "otudjivanje i distanciranje" od društva, od svakodnevnih političkih parola, koje parole novi naraštaj iznenada doživljava kao običnu prevaru, raskrinkanu i otrcanu laž, a ne istinu. Upravo taj "staromodni nacionalizam" najednput se doživljava kao jedina revolucionarna pobuda i jedini stvarni progres u mladenackoj duši. U to vrijeme postali su skepticima prema jednopartijskom socijalističkom društvu i stavu najinteligentniji mladići, i bilo je upravo mučno dosadljivo se s novom i perfidnijom vrstom idiota nego što su bili prijasniji malogradjanski elementi, koje je tako uporno pobijao između dva rata Miroslav Krleža.

Tako je ovaj časopis pripremao proces za duhovnu revoluciju suvremenog hrvatskog naraštaja.

Svaka inteligentna i nesretna mladost postavlja pitanje o smislu života, o sreći, o poštenju, o odnosu prema narodnoj tradiciji i suvremenim društveno-političkim problemima. Teško je to javno činiti u sredini, koja čovjeka duhovno sputava, u kojoj pojedinac samo teškim naporima dođe do nekih konkretnih i ljudskih spoznaja, vlastitih sudova. A kada on do tih novih spoznaja dođe, tada tek počne pravo patiti, trpjeti i tražiti izlaz iz te dileme, i to ne same oni koji su rođeni da budu književnici nego i oni koji bi se bavili i politikom, kada im to ne bi bilo zabranjeno. I doista: ta nova bura, to novo strujanje, taj novi duh u hrvatskoj literaturi, nije samo literarni događaj u posljednjih 10 godina. Zna se, da kulturno-filozofski rad priprema procese za sva ostala područja ljudske djelatnosti. U sredini u kojoj je teško biti Hrvat, Jugosloven, Srbin, rodoljub, kršćanin, ateista, internacionalista, u toj teško definiranoj sredini, ova "društveno angažirana literatura" mladih pisaca igra misionarsku ulogu.

Za Krugove i Književnik bilo je karakteristično da su se mnoge stvari nazvale i svojim pravim imenom.

Krugovi su u svojim prvim godištima predstavili "zagrebačkoj" publici Eliota, Hemingway-a i slične američke i evropske pisce. To se je činilo prilično "ekskluzivno", uvjerljivo i borbano. U suvremenoj hrvatskoj poeziji, po zapadnjačkim uzorima, najednom zavlada apstraktnost, irealizam, na veliko se produciraju nerazumljive i dehumanizirane pjesničke konstrukcije. Ljudi su uzdahnuili. A neki od njih iz jednog ekstrema (rusificiranog) pali u drugi (irealistički) Te pjesme nije nitko mogao pravo shvatiti, ali za njima su mnogi upravo snobistički i nekritički povodili, pa su i sami pisali slične irealne i apstraktne gluposti, koje danas više nitko ne čita. Najapstraktniji i najbučniji su bili Ivan Slamnig i Antun Šoljan, a ova dvojica su danas potpisnici, a vjerojatno i sastavljači (jer je Šoljan bio odgovorni urednik Književnika), "deklaracije" koja irealizam i nerazumljive pjesničke konstrukcije odlučno odbija. Suvremena književna generacija uzdigla se dakle iz svoje mladenacke i pubertetske periode. Ali kako god ta "deklaracija", koju nize donosimo, izgledala uravnotežena, ipak se prepoznaje, da su njeni sastavljači "bučlije" iz god. 1953. ili 54. A to je simpatično.

Duhovnu fizionomiju ove Grupe prepoznat ćemo u njihovim proznim i lirskim ostvarenjima a u "deklaraciji" njihov "program". Taj smjeli podhvat donosi Književnik, broj 29, god. III/sv.II. Zagreb, studeni 1961. Mi ćemo sada donijeti samo dijelove te "geklaracije", koja nosi naslov:

DEKLARIRAMO SE

kao grupa. Do sada smo uvijek nastupali kao pripadnici generacije i potrebno je da objasnimo što nas je navelo da istupemo kao grupa, a ne kao generacija.

Prvo: Naš stav nije stav generacije; problemi s kojima se sukobljujemo nisu problemi c i j e l e generacije, nismo se ni afirmirali u literaturi istodobno.

Drugo: Mi se ne osjećamo ugroženi kao generacija, osjećamo da je stav koji mi danas pojedinačno a i kao grupa zastupamo, ugrožen.

Treće: Budući da se ne okupljamo prema godinama, nego prema idejama i stavovima, spremni smo suradjevati sa svima onima, koji su tim idejama bliski i srodni, bez obzira na godine starosti....

Što hoćemo?

Mi smo za literaturu koja živo i aktivno učestvuje u svim društvenim i političkim zbivenjima našeg vremena, dakle za društveno angaziranu književnost. I prema tome za one pisce čija se angaziranost ostvaruje njihovim umjetničkim djelom, a ne njegovim društvenim statusom.

Mi smo za to da naša suvremena literatura održava kontinuitet s tradicijom i pravim vrijednotama iz prošlosti, ali da se istovremeno razvija ukorak s tendencijama i realizacijama suvremene književnosti u svijetu. Da budemo moderni, ali da budemo moderni na svoj način.

Mi smo za to da u ovom vremenu intezivnog tehničkog napredka, mehanicističke civilizacije, omasovljenja kulture, literatura udje u borbu za istinske duhovne vrijednote, za podizanje ugleda i mjesta intelektualnog rada u suvremenom društvu, za pravo na to da čovjek bude pojedinac....

Mi smo protiv svih onih koji idejnost lijepe po našoj literaturi kao etikete, protiv onih što u književnosti, iza velikih riječi, iza tuđih misli, iza spomenika i svetinja zaklanjaju svoju nesposobnost, nedostatak misli i umjetničke imaginacije, oskvrnjujući na taj način te riječi, spomenike i svetinje.

Mi smo protiv nacionalnog romantizma koji sa stoljetnim zakasnjem uskršava lažnu heroiku nacionalnih mitova i izraz je neizvijenih nacionalističkih strasti,

ali smo i protiv snobovskog kozmopolitizma koji se epigonski i ksenofobski povodi za ekstremnim "inovacijama" u stranim književnostima, zanemarujući našu kulturnu tradiciju, jezik i literaturu.

Mi smo protiv kulta tehnicističke civilizacije, mi smo protiv sablonskog propagiranja masovne kulture, koja zahtijeva pojednostavljenu i "svima prihvatljivu" umjetnost, umjesto da se pronalaze putovi postepenog približavanja suvremenoj umjetnosti. Tu nema parlamentarnog izlazenja u susret - postoji samo put prema umjetnosti.

Mi smo protiv lažnog modernizma koji se izivlja u ishitrenim i nejasnim konstrukcijama, u formalističkom eksperimentu, obesmišljenom i importiranom sa zakasnjem, protiv iracionalnih, dehumaniziranih apstrakcija,

Ali istovremeno smo protiv socrealističkih shematiziranih lakiranih heroja, protiv "inženjera ljudskih duša", protiv dirigirane književnosti uopće....

Zalagat ćemo se za oštru kritičku riječ, beskompromisnu ocjenu, za principijelnu polemiku; zalagat ćemo se za otvorenu diskusiju o vitalnim problemima naše umjetnosti i kulturnog života, borit ćemo se protiv neutralnosti u kritici, protiv pomanjkanja stava, protiv bezrazložnog hvaljenja....

Mi smo za grupiranje, udruživanje, suradnju i prijateljstvo istomišljenika na književnom polju, ali smo protiv klikastva, cehovske kooperacije i svih birokratskih kriterija udruživanja...

Mi smatramo da javnost ima pravo da čuje svaku riječ koja se izgovara o literaturi i o njezinim problemima. Ne želimo da se javnost dezinformira i da joj se prikazuje kao da su u našoj književnoj sredini svi problemi zauvijek riješeni.

Odlučivati o sudbini književnosti ima pravo samo javna riječ, ne želimo da joj se suđi u kuloarima i iza zatvorenih vrata.

Mi smo za kritiku, a protiv filistarskog međusobnog laskanja - više nenapisanog nego napisanog - u zatvorenom kulturnom krugu.

Mi nismo zatvorena grupa. Vjerujemo da i na književnom i na svim drugim područjima kulturne djelatnosti, u umjetnosti i nauci, postoji danas niz ljudi koji su po svojim realizacijama i po stavovima bliski idejama što smo ih ovdje deklarirali. I s njima želimo suradnju, i nastojat ćemo je ostvariti.

Mi smo za djelo, a protiv praznih riječi.

Mi smo uvijek samo za ili protiv.

Ovaj dokument svršava s imenima potpisnika: Duško Car, Vlado Gotovac, Stanko Jurisa, Vesna Krmpotić, Ivan Kusan, Tomislav Ladan, Slobodan Novak, Ivan Slamnig i Antun Šoljan.

Gornje rečenice, smisao "deklaracije", nije potrebno posebno komentirati. Civilna kuraža je moralna kategorija, ali može biti i literarna, rekao je nedavno u Beču poljski pisac Lec. To bi mogli kazati i za kuražu ove Grupe i njihove smjele "deklaracije". Jasno je, zašto se do danas nisu pojavili slijedeći brojevi. Takve "deklaracije" pripremile su mađjarsku revoluciju, a u Poljskoj su pripremile teren i za razvoj kršćanske literature.

Ipak je mnogo toga u tekstu nejasno. Neke rečenice sastavljene su tako, da ih se može uloviti ni za glavu ni za rep. Ima tu čak i avantardističkog fraziranja. Tako na pr. rečenica: "Mi smo uvijek samo za ili protiv". Čovjek se napokon ne može odreći dojma da se tu ipak radi o nekom kompromisu, o nekoj sintezi umjetnosti s društveno-komunističkom stvarnošću, u koju sintezu ulaze i druge komponente, tako komponenta nacionalnog duha i dr.

Ova "deklaracija" može pozitivno utjecati i na "Grupu" oko Glaša, koja si je postavila cilj, da književno-kulturnim radom spasava hrvatsku nacionalnu manjinu u Gradišću.

U daljnjem nastavku ovog članka želim navesti što još pojedini pisci misle o razvoju svoje umjetnosti i o sebi. Nemam nazalost dovoljno prostora, da bi mogao citirati veći broj pisaca. Tako Antun Šoljan u svom zanimljivom članku POEZIJA GRUPE iznosi mnoge interesantne stvari. On kaže da se poezija ovih malodusnika, što su "formirali novi duh u hrvatskoj poeziji", "radjala mučno, spontano i gotovo bez icipje pomoći iz sukoba koji tresu temeljima našega doba". Nadalje po Šoljanu:

Rat je novu književnu generaciju riješio prirodnog kontinuiteta književnog života. 1948. otvorili su se novi putovi prema modernoj literaturi u evropskom smislu riječi, ali istovremeno i prema vlastitoj prošlosti, budući da su se pisci našli u dvostrukom ekstremu: s jedne strane u naporu i volji da se uspostavi veza s tradicijom, a s druge strane u precjenjivanju novostvorenih modernih bogova. Kako se sve moralo iz početka, putovi nisu bili popločeni. Dilema je bila stvarna i opća dilema pisca u svom vremenu. Suvremena poezija je zato poezija "između". Opća dilema je dilema između Istoka i Zapada. Do 1948. stvarala se rusificirana

...ta poezije. Suvremeni pisci morali su do nekih istina doći potpuno sami, bez icaje pomoći. A postignuti rezultati produkt su uglavnom talentiranih pojedinaca, a ne intelektualne sposobnosti okoline. To obraćanje, taj zaokret vrijednosti bio je postignut najprije u poeziji, zatim u prozi, dok u kritici slabo.

Soljan svoj članak doslovno ovako nastavlja:

"Suvremena hrvatska poezija dijeli sudbinu ostalih naših poezija u tome da se poput penduluma ljuljala, nošena možda nužnim, ali svakako slučajno, raspoređenim vjetrovima, uspijevajući vrlo rijetko da se spusti u prirodni položaj, mirno težiste u čnu okopice. Od paroloske, dirigirane poezije, preko noći je odletjela u hiper-avangardistički eksperiment, ne snalazeći se u tom ozonu, bez oslonca tradicije, bez sigurnosti koju nam daje sporo ali solidno prijeđeni put prirodnog razvoja. I tu je otkrila da su modernost i avangardizam, u svom ekstremu, postali sami sebi svrhom i da je potrebno vratiti se ljudskom govoru, upućenom ljudima..;

"Ako nam se ta poezija na trenutak cini mračnom, buntovnom, pesimističnom, pa i malodusnom, sjetimo se da to pokazuje samo da ona nastavlja dugi, crni, prometjski niz naših pjesnika protesta i bunta, Mazuranića, Krañjčevića, Matosa i Krleze. Time je samo potvrđujemo kao n a s u poeziju".

A zanimljivi i duhoviti kritičar Duško Car u svom članku POBUNJENICI U LITERATURI otvoreno piše i ovo:

"U suvremenoj hrvatskoj književnosti sve je snažniji prodor jednog novog shvaćanja, procjenjivanja, suprotstavljanja ustaljenim normama u odnosu društveno-literarni junak. U desetak posljednjih godina sve se češće javlja u književnosti pobunjenik. Ne rušilac, ne buntovnik protiv normi društva u kojem živi, jer on najčešće nije pobunjenik protiv društva, već je individualac koji neće da gazi stope svojih prethodnika nego traži svoj put..."

Neprekidno naglašavanje hrvatskog imena nameće nam pitanje, da li će ova Grupa, ili pojedinci te Grupe, uskoro postaviti kritično pitanje, koliko u toj literaturi ima hrvatskog duha prilagođenog novim društveno-političkim uslovima. Nedavno su takvo pitanje postavili neki austrijski kritičari u odnosu austrijanstvo-nijemstvo u suvremenoj austrijskoj literaturi. Čovjek se ne može ni u snu odreći misli, da još uvijek živimo u doba nekih sumrjivih careva, koji po miloj volji izrabljivaju naš duhovni i materijalni potencijal. Ali bilo bi deplasirano članovima te Grupe bilo sto predbacivati, da su mlačni i dr. Njih i tako neki nazivaju "sovinistima". To je i smiješno i zalosno. A najzalosnije je to, da oni moraju svakom prilikom necim dokazivati, da su lojalni, da nisu "neprijatelji"...

Nisam kanio tako "opširno" pisati. Ali zašto ne? Ova Grupa predstavlja pravi književni pokret, stvara nova duhovna strujanja i previranja među novim naraštajem, a time se valja baviti i druge ljude obavijestiti o toj pojavi. Treba još naglasiti, da je ova književna generacija sigurno jedna od najtalentiranijih hrvatskih književnih generacija uopće i da bi ona od sebe dala mnogo i mnogo više, kad bi smjela živjeti pod nekim drugim društveno-političkim uvjetima. Ona se osjeća ugroženom. I to treba shvatiti onako, kako to oni shvaćaju. Nije lako u onoj zagušljivoj sredini zastupati neko mišljenje, neku ideju, i biti spreman, žrtvovati se za tu ideju ili program. U takvim sredinama mogu zastupati mišljenje, svoje posebno mišljenje, samo licnosti, samo talenti, koji su uspjeli probiti mudrost prosječnog malogradjanina, koji samo frazira, a u biti služi diktatorima i tiraniji.

Završavajući ovaj "informativni" članak želim naglasiti, da pojava "mlade" generacije hrvatskih pisaca na horizontu suvremenog hrvat-

skog književnog olimpa povlači sa sobom dvije važne kulturno-historijske i kulturno-političke komponente i to:

1. Zabrinutost za sudbinu hrvatskog naroda i,
2. Stvaranje terena i atmosfere za slobodnu i duhovnu evoluciju i revoluciju novog hrvatskog narastaja.

P. S. S kojim se tematikama bave mladi pripovjedači, romanopisci, pjesnici i kritičari, bit će predmet naših budućih članaka na stranicama ovog škromnog lista. A budući da razna gradišćansko-hrvatska kulturna društva (i pojedinci) često naručuju za svoje biblioteke knjige u Zagrebu, to bi im već sada željeli preporučiti najvažnija prozna ostvarenja ove književne generacije. U slijedećim knjigama najbolje su zastupane misli i tendencije mladih hrvatskih književnika:

Kritika:

VLATKO PAVLETIĆ: "Analiza bez koje se ne može", izdanje Zore, Zagreb 1961.

" " "Trenutak sadašnjosti".

(Šoljanovi i Slamnigovi kritični članci nalaze se u Krugovima i i Književniku).

Romani:

SLOBODAN NOVAK: "Tvrđi grad", Zora, Zagreb 1961.

KRSTO ŠPOLJAR: "Mirno podneblje", Naprijed, Zagreb 1960.

IVAN SLAMNIG: "Neprijatelj", Zora, 1961.

ANTUN ŠOLJAN: "Izdajice", Zora, 1961.

Ivan Kažusić: "Kontinenti se sastaju", Zora, 1961.

Psihološka i eksperimentalna proza:

ČEDO PRICA: "Nekoga moraš voljeti".

IVAN KUŠAN: "Razapet između".

ŽIVKO JELIČIĆ: "Mlaka koza".

(Neki od gornjih autora ne spadaju u Grupu, ali njihova proza je također karakteristična. Popis ostalih proznih i lišskih djela donijet ćemo drugi put).

STJEPAN ŠULEK

SKLONOST

I moja krv teče tvojim venama
nevina sestro,
najljepša među ženama, od kojih odoh.

Moje strasti nisu svirepe. Ja ih možda i nemam.
Ali tebe ne mogu ne voljeti.

Ne zovem te da mi se pokloniš
tijelom i igrom mirisa
sa puti.

Ali uplašen sam u noći u kojoj su tvoja ramena
razgaljena.

miroslav s. madjer

(Iz zbirke r a s k r š ć e v j e t r a, izdanje Lykos, Zagreb 1955.)

blemi naši problemi naši problemi naši

Jednom sam pozvao nekog kolegu u moje rodno selo. Taj kolega pravi je austrijski patriota i tako veoma tolerantan prema njezinim nacionalnim manjinama. Možda se zato i tako dobro razumijemo. Kada smo se upoznali i kad sam mu rekao da sam Hrvat iz Gradišća, začudjeno me pita, da li ima u Gradišću više Hrvata. On je do sada čuo samo o slovenskoj nacionalnoj manjini u Koruškoj (kao dobro i pozitivno za nas!). Ja mu malo rastumačim našu povijest pa ga pozovem na F.... Veoma radošno primi moj poziv.

Dodje on dakle, a ja mu pokazem moje rodno selo. U veće šećemo malo ulicama pa vidimo mnogo ljudi, koji sjede odmarajući se od teškog dnevnog rada po klupama ispred kuća. Kada bi isao neki mladić pokraj nas, svaki bi kazao uljudno iako kratko " 'n ob'nd" ('n abend). Zapita kolega: "Znaju li ovi ljudi da sam Nijemac, da svaki pozdravi njemački"? Nekako neugodno pogodjen kažem mu, da je to običaj i da se uglavnom uvijek upotrijebe njemački pozdravi. Zapita on uljudno-ironički: "Pa nemate vi vaših hrvatskih pozdrava"? Ođgovorim da imamo, samo da naši ljudi misle (naročito omladinu), da ti njemački izrazi ljepše zvuče. On me pogleda i hoće nešto kazati. Ali ne veli ni riječi. Možda je čuo gorki ton u mojem odgovoru i zato šuti.

Dodjemo do sredine sela, gdje ima više gostiona, dućana, jedna mljekarna i pošta. Čita moj prijatelj: "Gasthaus zum...", "Fremdenzimmer", "Wiener Moden", "Post", "Kaufhaus", "Freiwillige Feuerwehr N...", "Tabak Trafik", "Herren- und Damenmoden" i t.d. Sve to čita on na glas. Opet me nekako sumnjivo pogleda pa pita: "Ovo selo je hrvatsko, gdje je u njemu hrvatski karakter? Zasto ne pišu ove gostione, dućani, krojači i t.d. svoje natpise na hrvatskom - ili ako već mora biti - na njemačkom ili hrvatskom jeziku"? Moram priznati, da sam i ja tada prvi put osjećao te natpise stranim. Onda kaže još sasvim kratko: "Čudni ste vi Hrvati!"

Da, čudni smo mi Hrvati! Treba da dodje strani čovjek pa da nam kaže, kako smi mi naše narodnosti slabo svijesni. Uvijek pišemo toliko za narodnu borbu, za naša prava, koja su nam osigurana u članu 7 austrijskog državnog ugovora, pa zahtijevamo da se ona provedu u stvarnost, da se realiziraju. Dobro i potrebno je to. Ali mislim, prije svega trebali bi mi sami nešto za naš narod, za sami sebe poduzeti. Nasa sela moraju sačuvati hrvatski karakter, jer inače je svaka borba uzaludna. Mi se ne možemo suviše ogledavati na nekoliko ljudi u našim selima, koji su druge narodnosti. Ako žele oni živjeti u hrvatskom selu, onda se moraju s nekim cinjenicama pomiriti. Zasto mora cijela grupa Hrvata govoriti njemački, ako je jedan jedini član u toj grupi Nijemac? (Mislim na Nijemce koji žive u jednom hrvatskom selu). Ako žele živjeti medju Hrvatima, neka nauče hrvatski. Možda će neko reći, da je ovo ipak malo pretjerano. Ali to zaista nije ni malo pretjerano! (Koliko hrvatskih sela se na taj način već izgubilo?!)

Mi dakle moramo sa svim snagama pokušati, da sačuvamo hrvatski karakter naših sela. To još nije sve, ali ipak nešto u toku naše narodne borbe. Naši gostionici, obrtnici, trgovci (i t.d.) trebali bi postaviti na vanjskim i unutarnjim natpisima svojih gostiona i radiona hrvatske i njemačke tekstove. Svakako hrvatske na prvom mjestu. Oni su to zapravo dužni učiniti: Nisu li oni Hrvati? Ako su Hrvati, onda moraju doprinjeti svoj udio za narodnu borbu. A kako bi mogli nešto boljega, laksega i pozitivnijega učiniti za

narod, ako ne u ovom slučaju. I onda ne smijemo zaboraviti, da su njihovi gosti kupci i naručitelji Hrvati, od kojih oni žive. Gostioničari i trgovci morali bi čak i od raznih firma - od kojih dobivaju oni pića, i drugu različitu robu - tražiti, da one svoj propagandni materijal tiskaju na hrvatskom jeziku. Mislim, da s ovime ne zahtijevam ništa nemogućega.

A što se tice pozdrava u našim selima, htio bih samo toliko kazati, da mogu i oni mnogo doprinjeti k narodnom karakteru jednog hrvatskog sela. Uzmimo samo primjer mog kolege: Nijemac je pa mu njemački pozdrav padne u uho, jer je očekivao neki karakter njemu nepoznate narodnosti. A kada to nije čuo, bio je razočaran. To je samo jedan slučaj. Koliko slučajeva ima, koji nama nisu poznati? Sigurno ima i nekih "prijatelja", kojima će se svidjati to odnarođjivanje, koji će naše ljude čak i jačati u tom smislu. Ali mnogi naši ljudi (čak i narodne vodje) ni ne primjete, da su ti prijatelji "vuci u ovčoj koži", a "čuvaj se narode vukova".

Unatoč svemu tomu mi imamo zaista lijepih hrvatskih pozdrava. Možda su oni našoj omladini malo predugacki (Dobar dan, Dobro jutro i dr.). Ali mi imamo i kraćih, i možda baš za našu omladinu odgovarajućih pozdrava. Hrvatski pozdrav "Zdravo" tako lijepo, melodički i prijateljski zvuci. Zasto ga onda ne upotrijebiti? Jedan drugi, nažalost manje poznati pozdrav, je naše hrvatsko "Sretno". Sasvim kratko, to što se omladini (od 10-80 godina) tako svidja. Ovaj se pozdrav može upotrijebiti na putovanju ili onda, kada se misli, da će proći više vremena do drugog vidjenja.

Mnogo puta me je nekako neugodno pogodilo, kada sam sjedio u nekom hrvatskom društvu, gdje se više-manje pilo, pa sam čuo izraz "Prost". Koliko ljepše zvuci naše "Živio" ili "Na zdravlje"! Ali i ovdje cijeni Hrvat više tuđe nego svoje. U ovome leže naši problemi, naša tragedija. Samo da je ta činjenica premalo poznata. Veoma me veseljilo, kada sam čuo od dobrog prijatelja, da se u njegovom selu sacuvalo još naše staro "Živjeli Hrvati". Koliko ljepše i svečanije zvuci ono od tuđeg "Prošt"! - barem za nas Hrvate. Ali taj osjećaj za naše lijepe i svečane pozdrave i izraze odavna se već izgubio. Duh odnarođjivanja ugusio je i taj osjećaj za našu vlastitu, a otvorio vrata za sve strano i tuđe. Naša je dužnost, da taj proces odnarođjivanja zaustavimo! To možemo samo s dobrom i konkretnom propagandom.

VLADIMIR VUKOVIĆ

VEČERNJA ŠETNJA

Nježno se spustila večer nad velegradom. Prve se reklame već pojavile u svojim sarenim, električnim bojama te napajaju velegradske ulice nekim moderno-umjetnim, kadkad i sentimentalnim čarom.

Noćni život velegrada je počeo. Za neke ljude započeo je tek sada i rad. Možda su oni ti, koji sada zure između ljudi, koji seču nekako flegmatski, razledajući izloge velikih trgovina, u kojima se može vidjeti najnovija i najmodernija odijela i razna druga roba. Među ove posljednje ubrajam se i ja. Čemu zuriti. Pa život ionako dosta zuri; čemu da zurimo i mi?

Zaustavim se, da zapušim lulu (ne mogu kazati svoju, jer je ona ponosno vlasništvo jednog dobrog prijatelja, koji je već ne znam koliko puta kazao, da ne će više pušiti. Nadam se, da će mu ovaj put to i uspjjeti, pa će lula biti moja.) i slučajno mi padne pogled na neki turistički ured. U izlozima tog ureda ima fantastičnih fotografija, koje u svakog gledaoca probude ceznju

za njihovim originalima. Pa kako i ne, to je njihova zadaća. Ima tu tofografija različitih evropskih zemalja, neke predstavljaju čak i pokrajine drugih kontinenata nama nepoznatog čara.

Neki sentimentalni (možda i nije sentimentalni) osjećaj zavlada u meni. Čeznja za nepoznatom daljinom, za morem, za mirom, zauzme sve moje psihičke dubine i ne će više da ih pusti. Samo van iz ovih dubokih i zagušnjivih ulica. Van, samo van. Slike davnih dana dobe realnost u meni. Stara domovina naših praotaca s njenim morem, njenim bregovima i drugim ljepotama zauzme konkretne forme: vidim se kao dječak kojih 12 godina, koji je imao prilike da mjeseč dana diše njene zrake, da pliva po moru, tako da nije niti osjećao čeznje za svojim domom, gdje su sigurno majka, otac, stara-majka i male sestre čekali pismo od njega - pa imalo ono samo nekoliko redaka. Ali ja sam pisao vrlo rijetko. Iako sam nakon tih mjesec dana ipak rado išao natrag k svojim, ostala je u mom srcu duboka čeznja za starom domovinom.

Promatram malo bolje prospekte i drugi propagandni materijal, da li ne bi našao i koji prospekt od tih krajeva naše stare domovine. Čitam: Italija, Španija, Francuska, Bugarska, Turska, Egipat - Jugoslavija. Fotografije narodnih nošnja, Obale Jadranskog mora i njeni lijepi gradovi. Sve mi to padne u oči. A i ovo: "Crikvenica - Jugoslavija", "Zadar - Jugoslavija", "Kvarner - Jugoslavija", "Gorenjska - Jugoslavija - Slovenija", "Hotelske Cene - Jugoslavija - Slovenija", "Kopaunik - Jugoslavija - Srbija". Čudno! Zašto nema kod "Crikvenica - Jugoslavija" uza to i Hrvatska? Zašto ne kao i kod "Jugoslavija - Slovenija" i "Jugoslavija - Srbija"? Zašto ne "Jugoslavija - Hrvatska"? Pa Crikvenica, Zadar, Kvarner leže u Hrvatskoj (Narodna republika Hrvatska). Zašto se onda i ona ne spominje, kada se već spominje Slovenija i Srbija? Isto se spominjaju druge narodne republike. Zašto ne Hrvatska? (Štovani citalac neka oprost, sto često upotrebljavam riječ "zašto". Ali drugo mi ne preostaje).

Čudno! Danas sam išao na setnju, jer se nisam želio baviti s problemima, a evo ti sada problema. Ja, budala! Čitavi život sastoji se od samih problema! Samo da nam jedan problem više a drugi manje leži na srcu.

Svakako nam narodni problem najteže leži (i mora da leži) na srcu. Svakog dana imamo nove i teze borbe, pa zato drugacije ni ne možemo, nego da se bavimo s ovim problemima. Koliko narodno svijesnih radnika-idealista je već kazalo, da će napustiti ovu tešku borbu, koja nam se mnogo puta čini besmislenom, pa živjeti bez svih ovih problema, kako žive i drugi ljudi. Ali oni uvijek dodju natrag. Ne mogu drugacije. Jedan dobar Hrvat se mora boriti za svoj narod. Ali teško je za nas gradišćanske Hrvate, koji se moramo boriti - otkinuti kao grana od svog stabla - da sacuvamo jezik, kulturu i uopće tradiciju naših otaca. Teško je za nas, ako ne možemo dobiti kulturno-duhovne pripomoći od svog stabla. A kako dobiti pripomoć od vlastitog stabla, koje se samo već suši?

Zgasi mi se lula. Ima li to neki simbolički značaj? Ponovo hoću zapušiti lulu, ali slabi vjetrić zagasi sibicu. Opet simbolički značaj? Ne, to ne može biti!

Ne, to ne smije biti! Još nismo tako daleko, da će neke slabi vjetrić zagasiti našu hrvatsku vatru. Pa čak i onda, kada bi se vatra zagasila, ipak će ostati žeravica, koja dalje živi i iz koje se može ponovo rasplamsati snažna narodna vatra. Mislim na nekog radnika iz jednog hrvatskog sela (koje je uostalom već dosta ugroženo), koji je kazao: "Pa bio ja i posljednji Hrvat u mom selu, ali bit ću Hrvat! A moja djeca bit će Hrvati!" Dok imamo takovih ljudi, ne možemo niti smijemo rezignirati.

VLADIMIR VUKOVIĆ

ŠTEFINA NEMOĆ

Štefe se rodio u selu na vodi. Nij mu bilo Bog zna kako tesko da se narodi; on je dopluo po potoku. No nij bilo u svih selih tako lako. U nikih je morala teta roda donijest dicu iz dalekoga po zraku. Takovi dićaki većinom ne znaju plut ili se muke namuču dokle se nauču. A onda samo toliko da se ne utopu.

Štefino selo se svakom žilicom priljubilo k svojemu potoku. Kod Velikoga mosta ga dočekalo otprtimi rukami, da bi ga onda sasvim objamilo. Kada se kasnije rasirilo selo, izgradili su ljudi vani branu, ber, da bi razdvojili potok, ki bi odsle oplodjivao dvimi curki selo. Postavili su moste, brve i brvice, ki su poveživali rodjake s rodjaki. Ti mosti i te brve bili su središća dićackoga zitka, dićacke povezanosti s vodom. Još sasvim mali su pućkali u plitkoj vodi pod berom, a pluli su samo na rukah, prez svake sramezljivosti goli. Čisto iznenadno, neočekano i odjednom je mogla dojt onda snaga plivaća. Tijelo je sazimala tajna nika moć i dićak je postao plivać, prvi put je savladao vodu. Od onda se počeo svijesno družiti sa sličnim dićaki, nij već vrvio u čredah, straseći svojim pućkanjem samo zabe. Odsle se kupao na beru i onda sve dalje protiv potoka u dubanjkih.

Potok Štefinoga sela je bio većinom miran i uljudan. Bħadjao je veće kamenje, ko je virilo s njega kot šcerbe sa starackih vlažnih ust. Samo po većoj godini se grozio dubljim glasom i mutnom vodom a onda se opet umiri. No na H- ovom stanu opomenjuje još dan danas u stijenu iskklesana ruka na povodju u davnoj prošlosti. Kako je to onda bilo, danas se ne zna već. Ili su se poutapali ljudi kod povedje ili su poumirali od prevelike starosti. Ti dani živu samo u malo bojažljivih zeljah dićakov za širokimi dubanjkih, ke bi oni snazno preplivali.

Kad je Štefe prošao s udicom od domj, bio je jur u starosti, kada dićaki počnu lovit ribe i kada ih obično i ulovu. S malo prezrive gizdosti je gledao s ceste na nekaku dicu, ka su prćkala gola po potoku. Kad je onda hitio kvaćak u vodu, općaralo ga bliskanje ribic, ke su iz čežnje za suncem i letnim danom skakale na vodu, da bi onda, živ suncani trak, zavirile na dno potoka. Štefino tijelo protresla goruća zelja da ulovi ta svitlucavi i niji život, da ga zame u ruke i da mu pogleda u glatke, staklene oči. Zelja je bila i njezna i hladna. Štefe je čekao, dokle bi potrzalo za kvaćak i pazio na svako gibanje čepića nad vodom. I onda bi naglo poćegnuo udicu iz vode. Ali na kvacku je visila samo vonjava, premoćena kita, puna potocnoga zvirja, ko je vrvilo na zelenoj travi. Štefi se gadilo da stane bosom nogom na tu gamad. Svaki put je izyadio Štefe samo niku vodenu i mokru mrzost. Sve već ljute mrznje sakupljalo se u Štefinoj glavi. To je znamda Velika riba ili ki drugi nedajući mu ulovit ribu, mislio je Štefe. Da mu je samo ubit ili naranit krivca. On je počeo brać kamenje, no nij mogao pogodit ribu iako je kod svakoga kamena očekiyao, kako će sad i sad dojt na vodu mrtva riba. Konaćno je slamao Štefe svoju udicu. Sve jaće je ćutio, kako ga opasala mrznja na sve svitlo i živo.

Ćulo se samo, kako krekeću kraj potoka u moćvari zabe. Ćim se približio Štefe, vidio je samo nešto zelenoga skaceći u vodu, a onda mrtva tisina. Štefe je čekao kamenom u ruki, dokle bi se pojavile iz vode prestrašene skure oči, no opet nij pogodio. A onda je počeo Štefe ubijati zabe palicom. Kad je ušao u vodu, zamutila se cijela moćyara lipljivim murom. No ćasom je ipak morala izviriti iz vode poka zablja glava, i Štefe bi mahnito udrio svojom batinom,

da bi špricgla na sve strani umazana voda. Sikao je u svojem bijesu sve živo; skuro mocvarno zelenje, vodu, pa konacno i zabe. No nij veselilo dugo Štefu, kako su protezale zabe zadnje svoje nogice od sebe. Bio je trudan i nesričan.

Nij bilo ni onda bolje, kada se ukupao u čistijoj potočnoj vodi. Nezadovoljan se otpravio domom. S ceste je vidio, kako pluju ozdo u potoku velike i male ribe, kako klokoče voda živo starim svojim putem kraj kamena. Onda je strefio Maricu Deckinu. Štefe je vidio kako ga promatra Marica iz nje velikih playih ociju, pa joj protiv volje zazdiva. Marica mu ca odgovorila, a Štefe ju prez svakoga objasnjavanja izbije.

IVAN SUČIĆ

NR. 11

Kamenja mnogo
se giblje
od prave na livu
od live na pravu
dobro j' tako
i u redu.
Kad ne bilo
bi tako
čovik poginuo bi
i svit bi se znicio.
Ši znate predstaviti
ca bi bilo
kad nigdo bi
kamen zeo
i letit mu dao?
Letit samo spedanj
nad zemljom.
Velite da nigdo
ne more toga.
Ali gvišan sam
da je on
ki to zna
a nek o n
moraj bit
(muz je).
Pak je i moguće
da mu samo
sakica duhana
fali
ka sada kadi
u fajfi mojoj.
A 'tu sakicu
ne more imat.
Jur je pogorila.
Hvala vomu i tomu
as ca bi bilo
kad bi nigdo
kamenju dao letit.

NR. 21

Sidim tiho
u kavani
za zelezniim bolvanom
ki ugljen zere.
Prosim!
no pak?
Kod susjeđa
radio skace.
Ritmus ćutim
kroz zid.
Tretiput cigareta
ugasila mi se j'.
Zac kuris sam?
Prije u dvoje
kurio si vsenek.
Ona bila je ovde.
Medjutim
poljubila me j'
Usta nje
dusala su
po cokoladi.
I staklo
s vinom
puno je bilo.
Zac kuris sam?
Prije u dvoje
kurio si vsenek.

BELKO FRANK

PJESME ZA RAZNOLIKE UKUSE

Augustin Blazović

Hrvatski vinograd

Odgovor Lavu Slavuljeviću na pjesmu "Na rubu 11.6.1961."
(Glas br. 3. 1961.)

Mi smo samo trsi, sadjeni u goru,
Da svomu narodu damo berbu plodnu.
Sunce grije, peče naše rodne glave,
Kiša pere ledja, bura trza grane.

Neumorno brižno seljak goru kopa.
Ona nas napaja od svojega soka,
Da ga našom mukom snažno pretvorimo,
U slasno ognjeno pleminito vino.

Vino se rastače po seoski gostiona,
Pije se na piru, rastoku, goščina. -
Mi slušamo s briga veselje doline,
Ipak nismo gosti te mile gošćine.

Naša je zadaća v gori držat stražu,
Rodit mušt i vino, al'ne gledat plaću.
Premislimo samo, ča bi s gore bilo,
Kad bi išli trsi doli piti vino?

No, mi ne stugujmo! Radujmo se suncu!
Pijmo sestru-kišu, jimo brazdu črnu!
Borimo se snažno vjetrom, našim bratom!
Grlimo se gorom najdražom hrvatskom!

Vesel'mo se snigu pod našim nogama,
Proljetnomu piru u cvitanju maja.
Svakom zrcu grojza, ko kroz ljeto zrelija,
U jeseni zlatnoj krunit će nas berba.

Samo jedna briga kad god trapi mene:
Ča bi iz nas bilo, bez jesenske berbe?
Kad bi izostala ruka, ka nas trga?
Kad narod već ne bi ljubio plod od trsa?

Onda bi prestala vesela muzika,
Umrila b'kultura srca i jezika,
Pjesnikovo pero brzo b' osušilo,
Našemu narodu bi se zamračilo.

Znaj, mili narode: gine loza vinska,
Kad ju ne njeguje ruka ljubezljiva.
Osuš se pero, šuti pjesma mila,
Kad svoje pjesnike narod već ne čita.

Na rubu jedne sjednice

(Na jednu latinsku poslovicu)

Kotu se brigi,
... rodi se miš.
A kad se kotu miši,
Kako b' se mogao
... roditi brig?

Mladi seljak

(Balada 1962)

Mladi Marko u marcu
 Domom poziva Anku;
 Piše joj pun ljubavi:
 "Hodi! Snig se jur tali.
 Doma golubi guču,
 Pare si išću u lugu".
 Anka j' Beči ostala,
 Srce drugomu dala.

Mladi Marko u maju
 Domom poziva Anku:
 "Cyatu već djurdjice, bazag,
 Hodi! Život je kratak.
 Rodno je naše polje,
 Gradske ceste su gole."
 Anka j' Beči ostala,
 Srce drugomu dala.

Mladi Marko u travnju
 Domom poziva Anku:
 "Hodi! Ptice su došle,
 Pozelenile su gore.
 Lipo si poju kosi,
 Zove te cvijeće u rosi".
 Anka j' Beči ostala,
 Srce drugomu dala.

Prošla j' već sedma jesen.
 Marko još nij oženjen
 Sam ore, sije polje,
 Sam gazi tihe loze.
 Anka j' Beči ostala
 Srce sedmi put dala
 U tudju mušku ruku
 Sebi i Marki na muku.

Jug

U mojoj krvi klije žega juga,
 Sva gola strast Dinarske planine,
 Jadrana plavog tajne dubine.
 U mojoj duši bdije čežnja juga.

U mojoj krvi klije borba juga,
 U kojoj seljak mučno reže brazdu,
 U kojoj mati rodi djecu hrabru,
 U kojoj biju moji predji Turka.

U mojoj krvi svira radost juga
 U pjesmama, u ritmu burnog plesa
 Kad kolo gazi divlja mlada četa.

U mojoj duši cvate mladost juga,
 U njoj se grle veselje i tuga
 Ko sunčan jug i sudbina Slavena.

Stari nosorog

Pleše, pleše stari nosorog, Pleše, pleše stari nosorog.
 Ždere djecu, pije našu krv, Kamo god on stupne, teče zemlje pot,
 Žanje našu žetvu kao zloće srp. Kamo god on migne, skuči tužni rob.

Hej, junače mrki! Stari nosorog
 Ne pleši u bijesu! Ne zatjeraj nas
 I ne drmaj ludo naš hrvatski klas.

Slomljeni vrč

U snu sam držao
 zagonetan dragocjen vrč.
 U njem miriše nektar:
 bogova piće i krv.
 Kad se probudim u zori
 iz ruke mi ispade vrč
 Na sto komada se slomi...
 Jao meni!

Tko će mi složiti
 slomljeni vrč?
 Ne mogu kazati vrča krasotu.
 Pjesme i riječi su slomljeni črip
 noćne sanje u zori.
 Jao meni!
 Tko će mi složiti
 slomljeni vrč?

U Kronosa smrtnom zagrljaju

Moja je duša
udova tužna.
Svaki joj časak
sine i kćere
misli i želje
nemili Kronos
krade u grob.

S Hadesa stigne,
kosturnu ruku drži
na mojoj kucavici-žili
i kao suprug nježno se mili;
oplodi dušu;

u njoj se rode
misli i čežnje.
A on u istom trenutku krene
zmijama ovitu glavu
i krvavim ustama ždere
jedva rođenu dječicu svoju.

A moja duša
ostaje udova tužna.
Sine i kćere,
misli i želje joj
nemili suprug
poždrljiv Kronos
krade u grob.

Danas

(ili medju dvim generacijama)

Od jučer do sutra
stojim na pola puta.
Jučer me mrzi
kao ubojicu svoju.
A sutra me prezirno gleda
i kaže,
da od mene ništa ne čeka.

S V E T I K A R M E L

Heidi Pataki. - Prijevod:a.b.

Südvind,
kralle die roten Finger
ins Meer,
locke den Mittag
aus seiner Höhle.
Zypressen,
steigt eine Stufe höher
zum Himmel:
Sveti Karmel,
Dalmatien,
Korallenschnur über den Inseln,
Zinne auf dem Berg
der tausendfältigen Viper,
hingeschleudert
vom Propheten Elias
Speer in heidnisches Fleisch -
deine Glocke
ist im Ginster
ertrunken,
deine Mauern
hat der Schakal
gekrümmt,
die Tramontana
hat dich
gesteinigt -
Gott war zu einsam.
Aus den Opfersteinen
wuchert das Blut.
Jahrtausende wiederkauen
den Schrei: Sveti Karmel.
Der Rosenkranz ist verdorrt,
in den Stengeln
narbt unser Name.

Jugo,
crvenim prstima
zagrebi u more,
izmami podne
iz njegove spilje.
Čempresi
stupite jedan stupanj
više k nebu.
Sveti Karmel,
Dalmacija,
koralna vrpca nad otocima,
Krunište zidova
nad gorom tisućkratne guje,
od proroka Ilije
bačeno
koplje u pogansko meso -
tvoje se zvono
utopilo
u gustom granju,
tvoje zidove
čagalj savija,
Tramontana
te kamenovala -
Bog bijaše odviše sam.
Iz kamena žrtvenika
bujno teče krv.
Tisućljeća ponavljaju
vapaj: Sveti Karmel.
Osahnu krunica,
u stabljikama
kao u brazgotinama rane
naše je ime.

(Heidi Pataki.rodj.2.11.1940.u Beču studira na bečkom sveučilištu novi-
narstvo i povijest umjetnosti.Pjesma je uzeta iz "Mein Glas ist unruhig".

D O D A T A KN O E(Ministerium-)drama u 4 čini
a.b.IV. Č I N

Mjesto: u barki. Vrime: treći dan po početku 40-dnevne godine.
 Pozornica: na sve strane neotesane grijede. Samo pod krovom se
 nalaze dva - tri mali, primitivni prozori-obločiči, ki su na
 pol otvoreni. Zdola na pozornici jedan dio dosadašnjega pokućstva.
 U desnom uglju u pozadini opet djelatni, ali ujedno i obiteljni
 stol. Na njem vrč iz čripa. Okolo njega grubne klupi. Oko sredine
 u pozadini dvi - tri drvene ladice (ili samo jedna).
 Na desnu stran peljaju vrata u spavajuću sobu. Od ove strani dojd-
 u žene nutar. Na lijevoj strani peljaju vrata
 kroz jedan daljnji prostor k glavnomu ulazu u barku i k
 k štalam razlićnih životinj.

1. Prizor (AZIMA I ELEONORA)

(Azima briše stol, klupi. U jednu posudu meće cvijeće. Velikom ljubavom
 posluje. Trsi se, da čim lipše očisti i nakiti domaćinsku sobu u barki.
 Eleonora isto vrime kod jedne ladice zibira i spravlja svoju pratež i
 različne nakite. Dokle je u gibanju Azime puno radosti i života, Eleonora
 zibira dugočasno, dosadno i zlovoljno).

AZIMA: Nij li naš otac zaista velik prorok? Vidit ćeš Eleonora, da će on
 imat u svem pravo. (Poćeka, da će i Eleonora ča reć, ali ona mući). Ov
 prijelom oblaka sada jur dva dane dugo. Kako šumi vani ova nagla kiša.

ELEONORA (nestrpljivo): Meni će se jur ganut u glavi od ovoga stalnoga
 šumenja.

AZIMA: Umiri se, Eleonora! Naš tast se je skrbio zato, da nam se ništa zlo-
 ga ne stane. Zato je gradio ovu zmožna, silno veliku barku. On je ne nek
 velik prorok, nego zaista dobar i mudar meštar.

ELEONORA (podrugljivo): Hm, ter ča ćemo u ovoj nemogućoj barki, u koj ta-
 ko smrdi po životinja. Ovo nij človićje stanje, nego prava štala.

AZIMA: Ali očuvat nam more život.

ELEONORA: Hah, očuvat život!? Ovde ćemo poginut u gnjoju i smradu, u
 nećistoći.

AZIMA: Ali Eleonora, dosle je sve čisto i lipo. Ako budemo marljive, mo-
 remo sve u takovoj ćistoći držati, kot doma u našem stanu.

ELEONORA: Kot doma?! Ovde je sve tako primitivno. Nij mjesta, kade bi se
 mogla pravo umit i očistit. Sve je tako kot u štali. Mrsko, jur sada,
 a kašnje će biti sve nećisto i smrdljivo. Ja ne ću ovoga zdurat. Ja ću
 se opet vratiti u varoš.

AZIMA: U varoš? Ča nisi ćula, da jedan dio varoša stoji jur pod vodom?

ELEONORA: Ravno to je strašno, da se ne morem već lako vratiti u stan mo-
 jega oca. Naš stan leži više. Ta se sigurno ne će utopiti u vodu. Ali
 kot ćujem, te ceste, kroza ke se ide k stanu mojega oca stoju jur sa-
 da pod vodom.

AZIMA: Ne samo te ceste, nego i on dio varoša, ki niže leži. Sem je povi-
 dao, da je već puno ućopljenih. Ipak još uvijek ne vjeruju ljudi, da
 će dojt potop. Jidu, piju, veselu se kot da bi pirovali. Nepotreslji-
 vo se ufaju u zasipe i kanale. Ne vjeruju, da bi moglo dojt do prave
 katastrofe.

ELEONORA: I moji roditelji ter brati ne vjeruju u katastrofu. Od varoškoga
 savjeta imadu još uvijek dobre informacije. Graditelji velikoga zasipa,
 ki ćuva varoš od gornje strani, velu, da ne more dojt do katastrofe.
 Ta zasip more izdržati i najveću silu vode.

AZIMA: Ja sam ipak osvidočena, da ne ćemo ubajti katastrofe.

ELEONORA: Neka mi zeti još i poslidnje ufanje, da ćedu se moja mati, moj

otac i brati spasit. Tebi je lako. Tvoji star~~ji~~ već ne živu. A i braće nimaš u varošu. Ali ja moram zdvojiti, kad pomislim, da ćedu se svi moji utopiti, ako se spuni prorokovanje našega tasta.

AZIMA: Zač ne daš simo doprimiti tvoje roditelje i braću? Ako je u njoj mjesta dost za sve vrsti životinj, kako ne bi bilo mjesta za tvoju obitelj? Naš otac će je sigurno rado primiti u barku.

ELEONORA: To im je rekao i Jafet i nagovarao ih je, da se za sigurnost preselu u barku, jednako, dojde li ta opčinski potop ili ne. Ali oni su ga nek osmihali. Oni se još uvijek čutu sigurniji u njihovom stanu, neg u jednoj drivenoj bar~~ki~~, za ku i mi još ne znamo je li će ju voda nositi ili ne.

AZIMA: Ah, u tom sam sigurna. Naš otac ima bez dvojbe pravo. Ali ljudi mu manje vjeruju, neg životinje. Nij li bilo čudnovito, kako su se najrazličnije životinje bez osebnoga poziva rivale nutar u barku?

ELEONORA: To je zaista i mene iznenadilo. Na drugu stran i prestrašilo. Tko će krmiti i njegovati te tolike, živine? Brrh... Kad na to pomislim, da bih ja morala mojimi finimi rukami krmiti konje, vole i ovce...

AZIMA: Ne boj se Eleonora. To ćedu upraviti naši muži. Mi se moramo skrbiti za kuhinju, za pralo, za čistoću.

ELEONORA: Da, za čistoću, dokle nas ne požeru buhe, vuši, stenice. Brrh... kad si to predstavim, skoro bih volila ostate u varošu s mojimi roditelji i braćom. Ča će nek biti s njimi?

AZIMA: Pošalji još jednoč Jafeta po nje. Tko zna? Kad vidu, kako raste voda, bit ćedu znamda ipak pripravnji, da se preselu u barku.

ELEONORA: I tako je prošao Jafet još jednoč k njim. Ako nek bude mogao skroz do njih. Ravnim putem već ne more pojti tamo. Ako mu se ugodu, samo kako naokolo.

AZIMA: Sigurno će mu se ugodat. Jafet je od svih našihmuži najvjestiji. (Od zvana se čuje strašan grom, kao da bi iz sto topov na jednoč striljili, ili kao da bi zemlja zadudnjila od potresa).

ELEONORA (prestrašeno): Za miloga Boga! Ča je sad ovo bilo?

AZIMA: Moralo se je ča strašno~~ga~~ godat~~ti~~.

ELEONORA: Sad mi je skoro žao, da sam poslala Jafeta još jednoč u varoš.

AZIMA: Ja se ufam, da je Sem s ocem kod blaga. (Opet zadudnji sada iz bližnjega, kao da bi se stanje rušilo. A onda se najprije slabo, zatim moćnije potrese i barka).

2. Prizor (SEM i JAFET doteču nutar)

SEM: Za volju Božju, brate, reci, ča se je godalo?

JAFET (strese sa sebe mokat ogrtač. Po kratkoj šutnji): Sad sam imao sriću.

AZIMA: Ča se je stalo?

ELEONORA: Si bio kod mojega oca?

JAFET: Žao mi je, draga moja. Ali već nikako nisam mogao tamo.

SEM: Ča je pred hipcem tako strašno zadudnjalo?

JAFET: Mislim, da se je prelomila visoka gat, ka je bila glavno ufanje varoškoga savjeta.

SEM: Onda već nij spasenja.

JAFET: I ja mislim, da ne. Voda naglo raste. Vrijeda će zdignut i barku.

ELEONORA (sva blijeda, kao da je iz kamena): To znači, da ćedu se svi moji utopiti.

JAFET: Ja se ufam, da su dospili pobignuti iz varoša.

ELEONORA: Kamo pobignuti?

JAFET: Na kako~~vo~~ više mjesto. Na kakov brig.

ELEONORA: Na kakov brig? Kade je ovde blizu kakov brig?

AZIMA: Umiri se, sestra! Svi smo u Božji ruka.

ELEONORA: Da, u ruka vašega okrutnoga Boga.

SEM: Eleonora! Utiši se! Ne psuj našega Boga! Dosta dugo je on strpljeno podnašao psovanje, proklinjanje i svu strašnu grihotu ovoga varoša.

ELEONORA: Ali zač moraju just moji roditelji, moji brati biti žrtvo ove kaštige?

JAFET: Eleonora! Ja sam se čer skoro pokleknuo preda nje i prosio je, da dojdu u barku. Ali nisu hteli. Ča moremo sada?

ELEONORA: Tko bi si bio čer mislio, daće u kratkom času dojtí ova strahota!

Ah, ja nesrićna! Zač i ja nisam vjerovala? Ako ja vjerujem, mogla bih bila nagovoriti i mojega oca, pak bi bili svi došli u barku.

AZIMA: Neka si sad uoči metati ništa. Hodi! Lezi se! Ti sada tribaš mir i počivak. A Jafet? ti se moraš preoblič. Sigurno si mokar do kože. (Opet se potrese barka).

SEM: Da. Ali prije moramo još jednoč pogledati, jesu li dobro zatvorena vrata i je li je u barki sve u redu.

AZIMA: Pojte brzo. Ali Jafet se neka čim prije preoblič, da se ne razhladi! (Eleonora plačuć otide na desno. Sem i Jafet otidu na livo).

3. Prizor (MARTA, AZIMA)

(Azima sprohodi Eleonoru do vrat na desnu stran. Isto vrime se pojavi na desni vrati Marta).

MARTA: (prestrašeno): Ča se je godalo? Zač se je potresla barka? Zač se plače Eleonora? Kade je Jafet?

AZIMA (ka je medjutim otpeljala Eleonoru nutar u sobu za spavanje): Voda je navalila na varoš velikom silom. Ona jur zdiže barku.

MARTA: Za volju Božju! Je Jafet u barki?

AZIMA: Da. On je hotio još doprimiti u barku obitelj Eleonore. Ali već nij mogao do njihovoga stana.

MARTA: A ča je to bilo, ča je tako zaduđnjilo?

AZIMA: Sem i Jafet mislu, da se je prelomila velika gat zgora varoša i zato se je voda velikom silom razlila po varošu.

MARTA: Škoda, da od varoša ništa nije viditi. Obločići su tako visoko.

AZIMA: Budmo, srićni, da smo sigurni od velike vode u ovoj barki, ku je naš otac tako lipo i mudro zgradio.

MARTA: Da, pravo imaš. A mi mu nismo hotili vjerovati. Ali gdo bi si bio znao predstaviti ovakovu strahotu!

AZIMA: I otac sam je strašno potresen.

MARTA: Da, ali najveć od smrti sirote Mirijamke. Od one ure, kad su ju donesli mrtvu u naš stan, nij sprogovorio već niti jedne riči.

AZIMA: Strašno je gledati, kako se trapi zbog grozne smrti male Mirijamke.

MARTA: Ništa ne veli. Nimo pohadja po barki. Tako me trapi njegova potresljava šutnja. Čutim se još i ja kriva. Ali gdo more odgovarati za krivicu toga nesrićnoga zločinitelja Kama.

AZIMA: Otkad se je to godalo, nigdo se ne ufa sprogovoriti pred ocem niti imena Mirijamke, niti imena Kama.

MARTA: Nesrićni Kam! Kade more nek biti?

AZIMA: Sigurno ga je jur zastigla kaštiga, kot sve druge nemarne grišnike ovoga nesrićnoga, neposlušnoga varoša.

MARTA: Sad mi ga je ipak mило. Konačno je i on bio moj sin. Ne bih ga bila smila prokleti... Je li bi mu znao oprostiti moj muž? Uopće kade je otac?

AZIMA: Bit će kod blaga. Sa životinjami bit će dosta skrbi.

MARTA: Sigurno mu pomažu Sem i Jafet.

AZIMA: Da. Ravno su bili ovde pak su se otpravili, da počvrstu zatvore barku i da sve još jednoč kontroliraju. A glejte, majka, ravno idu nutar.

4. Prizor (MARTA, AZIMA, SEM i JAFET)

SEM: Sve je u redu.

JAFET: Dobro je otac zgradio barku. Čini mi se, da se ne tribamo bojati. Dobro će ona plivati na vodi. (Ide k majki).

AZIMA: Nisam vam ja to uvijek govorila. Ali ocu pak meni niste vjerovali.

MARTA (popadje pratež Jafeta): Sinko! Ti si vas mokar. Moraš se preoblič!

AZIMA: Ja sam ga već prije slala, da se preoblič. Pak Jafet! Brini se i za tvoju ženu. Ona ima sad jako teško, na jednoč zgubiti oca i majku i svu braću, to je strašan udarac.

JAFET: Hja, zač nisu hteli dojtí čer s manom u barku? (Otide na desnu stran).

SEM: Kolika nevolja! Kolika strahota! A sve se je počelo sa smrćum naše male Mirke.

AZIMA: Ja se bojim, tu smrt naš otac nikad ne će prebolit.

SEM: Je još uvijek nim?

MARTA: Još ni meni ne veli niti jedne riči. Strašno je njegovo mučenje.

Ja se ga jur skoro bojim.

AZIMA: Nekate se plašiti, majka! Ki ima tako čvrstu vjeru kot naš otac, on mora najti i pravo batrenje u svakoj, još i u najvećoj nesrići.

MARTA: Kade je nek sada ovako dugo naš otac? Azima misli, da je kod blaga.

SEM: Ne. Blago je već oskrbljeno. Sve životinje su nemer prestrašene, ali ipak mirne. Prem straha se ćutu u sigurnosti.

AZIMA: Kade je onda naš otac?

SEM: Čini mi se, da se je opet najzad potegnuo na molitvu. To je i sada njegovo najdraže zaposlenje.

MARTA: Da. Ali prije mu je htio lice umeknuti pri molitvi. A sada i pri molitvi ostaje na njegovom obrazu ta gorki izraz, ki je tvrd kot kamen i škur kot najtamniji oblak. SEM: Pst! Budite tiho! Otac ide.

5. Prizor (MARTA, AZIMA, SEM, AVRA, NOE)

(K dosadašnjim pristupi Noe. Kao da nikoga ne bi vidio, zamišljeno koraca po pozornici. U naručju nosi janje, ko je Mirijam tako ljubila. Svi ga sprohadjaju s očima velikim strahom. Na desnoj strani pozornice obrne se najzad i ide na sredinu pozornice, kade - bliže prema publiku - postane.)

NOE (oči uprto gori u visinu): Ne morem razumiti, zač si mi ju zeo. Zač si dopustio, da ju zlorabu na grih? Kako si mogao gledati, da ovu čistu liliju zagazu u močvaru smrada i nečistoće. Ako je gdo bio nekriv među nami, onda je to bila ona. Pak je ona morala biti prva žrtva ove katastrofe. K tomu još na kakov način! Nekrivića divojčica, još dite! Pak si ju pustio u ruke haharov. (Posadi se i zakrije si obraz. Po nekoj stanki govori dalje). Svaku noć mi se sanja za nju. Jednoć, da se hoće utopiti. Drugda, da ju nosu razbojniki i ona kriči za pomoć... (Opet si zakrije lice).

MARTA (pošušlja Azimi): Hvala Bogu, govori.

AZIMA: Ovo će ublažit njegovu bol.

NOE (još je uvijek ne opazi): Zač si dopustio, da se oskruni nje čistoća. Zač nisi strijelom ubio one, ki gazu lilije? Da, kot čista dragocijena lilija se je zdigla Mirijam iz grišne močvare ovoga svita. Cvala je i širila nebeski miris neoskrunjene čistoće. Nij li ona držala najzad tvoju kaštigujuću ruku? I jedva je pogrdjena i zničena došla je na nas tvoja strašna kaštiga.

Ti si rekao! Čista divica će spasiti ov svit od paklenske kaštige. Kade je sada ta divica? Mirijam je mrtva i s njom je mrtva i sva čistoća i lipota. (Poklekne se, spusti janje i legne na zemlju). Od časa do časa ga strese plač.

MARTA (poklekne se k njemu i gladi mu rukom glavu govoreći): Noe, umiri se! Neka tako strašno stigmat!

AZIMA (prigne se takaj blizu k ocu): Oče! Podajte se u volju božju. Niste li Vi sami uvijek nas tako učili?

NOE (zdigne se): Da, lako je učit, dokle človik sam nij na ovako strašnu probu postavan.

MARTA: Budi miran s časom svaka rana zacili.

NOE: Nikad ne ću pozabit moć svoju kćerku.

AZIMA: Ti si nas učio, da projdu duše mrtvi k Bogu i da ćemo se onde sastat s njimi.

NOE: Oh, da bih i ja čim prije mogao za njom u domovinu prez vrimena i tuge.

MARTA: Neka tako govorit! Ča bi mi prez tebe? Sada si ti jedini, ki nas može spasiti u ovoj strašnoj stiski.

SEM: Da, oče! Ne smiš nas zaostaviti sada, kad se je tvoje prorokovanje spunilo.

NOE: Da, ono se spunjuje na strašan način.

AZIMA: Ti je Sem jur povidao, ča se je stalo s varošem?

NOE: Ne. SEM: Vjerojatno se je prelomila velika gat zgora varoša i sada je već blizu cio varoš pod vodom.

NOE: Strašno! (Sve živiji postane. U pogibelji nadvlada svoju apatičnost.)

MARTA: Ča ćemo sada? Barka se je jur par put potresla.

NOE: Sigurno ju voda zdiže. Vrijeda će plivati. Su svi kotrīgi obitelji u barki?

SEM: Da, samo... (ne ufa se završiti rečenice).

NOE: Ča samo?

AZIMA: Sem hoće reć, da samo... da samo Kam fali.

NOE (tvrdo): Ča je s Kamom?

AFRA (skoči se iz kuta, kade je stisnuto sidila doli obišenom glavom i zakritim licem. Baci se Noi pred noge): Oče! Oprostite Vašemu nevrídnomu nesrićnomu sinu.

NOE: Kade je Kam?

MARTA: Sigurno je prošao ^{opet} među svoje grišne tovaruše pak je onde poginuo s njimi. Oh nesrićni sine! Ah nesrićna mati i ja, da sam ga morala na svit rodit!

AZIMA: Ja ne vjerujem, da je išao opet u svoje društvo. Meni se je činilo, da je i njega strašno potresla smrt Mirijamke. Njegovo lice je bilo puno kajanja. More biti, da nij išao u varoš, nego kamo među brige.

AFRA: Oče! Dopustite mi, da ga idem iskat. Ja sam sigurna, da moj muž živi.

SEM: Kamo bi išla? Voda je jur tako narasla.

AZIMA: Ali ako je Kam još u životu?

NOE: Zvana barke nij spasenja niti za jedan život!

AFRA: Ravno zato me pustite, da idem po njega! Oče, oprostite mu! Pustite ga u barku. Ja idem po njega!

SEM: Ako ideš iz barke van, zgubljena si i ti.

AFRA: Onda neka budem zgubljena. Moj žitak i tako već nima smisla. Ča ju prez muža? I ako u žitku ostanem, bila bih samo odlomljena suha kita.

AZIMA: Afra, budi pri pameti! Neka biti zdvojna!

AFRA: Oče, oprostite Vašemu zgubljenom sinu! Ja znam, da je u životu. Pustite me van! Ja ću ga najti i dopeljati k Vam. Pustite ga u barku.

JAFET (stupi nutar): Si je Kam uopće zaslužio, da bude spašen?

AZIMA: Sigurno ne. Ali i on sliši k našoj obitelji.

AFRA: Ah, ja vas kleče molim sve po redu. Pustite me, da ga dopeljam u barku

NOE: Po njega pojti van te ne pustim. Ali ako ga Božja milost još sada u poslidnjem hipcu simo dopelja, onda je to dokaz, da mu je Bog oprostio. U tom slučaju oprostit ću mu i ja. A sada hodmo svi na posao! Jafet, kade je tvoja žena, Eleonora?

JAFET: Legla se je. Nju je strašno potresla katastrofa, u koj su naredno jur poginuli ili ćedu poginuti nje roditelji i braća.

NOE: Marta, ti pazi na Eleonoru! Ubatri ju! A ti Azima, budi uz Afru, da ne učini ništa nespametnoga. Sem, Jafet! Mi moramo još jednoč skrbno pregledati sve ulaze i prozore. Kontrolirati se mora svaki kutljac među grijedami. Ako bi kade išla voda nutar, čega ne vjerujem, onda treba to mjesto još jednoč dobro zabiti s katranom. (

6. PRIZOR. (K dosadašnjim pristupi KAM.)

(Od live strani je čuti, da negdo šakom tuče po ulazni vrati. Na hipac svi zašutu. Tropanje se ponovi.)

AFRA (ka se je potegnula opet najzad na ogorčenu molitvu, skoči se puna veselja): Ovo je Kam! Bog je hitro uslišio moju prošnju. Pustite nutar mojega muža! Otvorite mu vrata!

(Sem i Jafet skoču na livu stran van. More se čuti, kako batom tuču po zasunjki i kako se otvoru ulazna vrata. Šumenje kiše postane naglo za mnogo jače. Dokle Sem i Jafet opet zatvoru vrata, baci se kroz livi ulaz nutar Kam pred noge svojega oca. Gornje tijelo mu je golo. Od šišanjka glave do pete je vas mokar. Cijeli tijelom trepeće od zime i straha. Švi su nimi. Samo Afra se prigne odmah k svojem mužu, grli ga i briše ga.)

AFRA (bojazljivo pogleda u obraz svoga tasta): Oče! Oprostite mu! Pogledajte, i Bog mu je oprostio. (Obrne se k Kamu) Kam! Prosi oca za oprašćenje. Oni su obećali, ako ti Bog oprostí, oprostí ćedu ti i oni.

KAM (još se ne ufa podignuti oči): More meni nesričnomu Bog oprostiti?
AFRA: Oprostio ti je, kad te je simo dopeljao. Prosi oca i sve nazočne
za oprošćenje!

KAM (po nekoj stanki podigne bojazljivo oči) Oče! Moreš mi oprostiti
tu strahotu, ča sam učinio tebi i mojoj...mojoj nekrivičnoj sestri?

NOE (po dužoj šutnji): Velika, strašno velika je tvoja krivica... Kajaj
se i čini pokoru s nami skupa, da nam Bog zaista oprost.

7. PRIZOR

(Na jednom gornjem prozorčiću doleti nutar golub i spusti s kljuna
jednu mokru polamljenu maslinску grančicu. Svi sprohadjaju goluba
svojimi očima.)

NOE (prigne se doli i zamišljeno zame u ruke uljevu grančicu. Gleda ju
pak ju pogladi nježno i ljubežno): Poslidnji pozdrav jednoga na smrt
odsudjenoga svita... Kad nam golub opet donese jednu uljevu granu,
bit će to radostan znak, da nam se je Bog smilovao i da će opet po-
tegnuti najzad vode, ke su stupile van iz svojega korita. Držimo po-
koru i molimo, da nam Bog zaista oprost i opet udili suhu zemlju.

(ZASTOR)

K O N A C D R A M E

GODIŠNJA SKUPŠTINA HAK-a

Ovogodišnja godišnja skupština HAK-a održala se 6. 6. 1962.
u klubskim prostorijama. Nakon izvještaja starog predsjednika
Tonija Fazekasa i blagajnika Edi Horvata, stari odbor je odstupio,
a u novi odbor izabrani su slijedeći:

Predsjednik: Fritz Szedenik iz Malog Borištofa;

Podpredsjednik: Petar Krajasić iz Trajštofa;

Tajnik: Toni Fazekas iz Frakanave;

Kulturni referent: Robert Sucić iz Vel. Borištofa;

Blagajnik I.: Edi Horvat iz Vinzeta;

Blagajnik II.: Petar Huisza iz Novog Sela.

Srdačna hvala starom odboru na radu i zalaganju, a novom
odboru želimo mnogo uspjeha, da nastavi put koji je zacrtan
u programatskim člancima u Glasu.

GRAMAFONSKE PLOČE

Gramafonske ploče s pjesmama F. Sučića, koje pjeva naš poznati
operni i narodni pjevač gosp. Mate Krizmanić (Glas je već pisao
o ovoj stvari), mogu se naručiti kod HAK-a, Beč VIII., Langegasse
26. - Cijena pojedinoj ploči: 36 silinga.

DRAGI ČITAOCI!

Budući da su poskupili tiskarski troškovi, mi smo presiljeni
povisiti cijenu Glasu na 5 silinga. Inozemstvo 2 dolara. Molimo
za razumijevanje.

Nadamo se, da će Vas i ovaj broj razveseliti i da ćete i dalje
ostati vjerni čitaoci našega Glasa, koji se bori s mnogo financijskih
poteškoća. Srdačna hlava redovitim pretplatnicima, a naročita hvala
podupirateljima, koji nam godišnje šalju više od 20 silinga.

Sa srdačnim pozdravima

UREDNIŠTVO